(יג) * [ה]מִיהוּ אִם עָבְרָה וּבִשְּׁלָה (אוֹ שָׁחֲטָה) מֻתָּר לְאָכְלוֹ: ב [ו]מְמַלֵּא נַחְתּוֹם חָבִית שֶׁל מַיִם (יד) אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ (טו) אֶלָּא לְקִיתוֹן אֶחָד. הַגָּהּ: אֲבָל צָרִיךְ לְהָשִׂים הַכֹּל אֵצֶל הָאֵשׁ בְּפַעַם אַחַת, אֲבָל (טז) אָסוּר (ד) לְהוֹסִיף אִם כְּבָר הֶחָבִית אֵצֶל הָאֵשׁ, דְּטִרְחָא שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ הוּא (המגיד פרק א׳ (ה״י)):

תקד דִּין הַתְּבָלִין בְּיוֹם טוֹב. וּבוֹ ד׳ סְעִיפִים:

א (א) [א]דָּכִין אֶת (א׳) הַתְּבָלִין (ב) כְּדַרְכָּן, (ג) שֶׁאִם יָדוּךְ אוֹתָם מִבְּעוֹד יוֹם (ד) יָפִיג טַעְמָן. (ה) אֲבָל מֶלַח (ו) אֵינוֹ נִדּוֹךְ בְּיוֹם טוֹב [ב]אֶלָּא אִם כֵּן הִטָּה הַמַּכְתֵּשׁ אוֹ שֶׁיָּדוּךְ בִּקְעָרָה (ז) וְכַיּוֹצֵא בָּהּ כְּדֵי שֶׁיְּשַׁנֶּה, (ח) שֶׁאִם שָׁחַק הַמֶּלַח מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב לֹא יָפִיג טַעְמוֹ. * [ג]וְאֵין שׁוֹחֲקִין אֶת הַפִּלְפְּלִין וְלֹא [ד]אֶת הַחַרְדָּל

ה מָרְדְּכַי (פ״ב סי׳ תרעה) בְּשֵׁם רַבָּנֵי קוֹלַנְיָא וְהָרַשְׁבָּ״א בִּתְשׁוּבָה (ח״ה סי׳ ח). ו שָׁם (יז.) בִּבְרַיְיתָא.
א מִשְׁנָה בֵּיצָה י״ד (ע״א) וּכְבֵית הִלֵּל. ב שָׁם בַּגְּמָרָא כְּרַב כְּפֵרוּשׁ הָרִי״ף (ו:) וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ״ם בְּפֶרֶק ג׳ (הי״ב).
ג מִשְׁנָה שָׁם כ״ג (ע״א) וְכַחֲכָמִים, הַסְכָּמַת הַפּוֹסְקִים.
ד הָרַב הַמַּגִּיד בְּפֶרֶק ג׳ (הי״ב) בְּשֵׁם רַשְׁבָּ״א (עבוה״ק בית מועד ש״א סי׳ ז) וְכֵן כָּתַב הָרַ״ן (ו: ד״ה ירושלמי).

בְּאֵר הֵיטֵב

לוֹמַר דְּדַוְקָא בְּפַת הֶחְמִיר מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ כָּל כִּכָּר טִרְחָא וְתִקּוּן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אֲבָל בִּקְדֵרָה דְּחַד טִרְחָא הוּא, שָׁרִי, עַיֵּן שָׁם: ב (ד) לְהוֹסִיף. שֶׁאֵין הַמַּיִם מַשְׁבִּיחִין בְּכָךְ. וְנִרְאֶה לִי דְּאִם עָשָׂה כֵּן כְּדֵי שֶׁלֹּא יִבָּקַע הַקְּדֵרָה שָׁרִי. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה), עַיֵּן סִימָן תק״ז סָעִיף ה׳ ותקי״ד סָעִיף א׳. וְכָתַב לְבוּשׁ (סי׳ תפח סוס״ג) וְנֵרוֹת נוֹהֲגִים לְהַדְלִיק מִשֶּׁחֲשֵׁכָה אֲפִלּוּ קֹדֶם בָּרְכוּ. וְכָתַב אֵלִיָּה זוּטָא (סי׳ תפח סק״ב) שֶׁיֵּשׁ לַנָּשִׁים לְבָרֵךְ קֹדֶם הֲלִיכָתָן לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וְכֵן כָּתַב בַּשְּׁלָ״ה (מסכת פסחים פרק נר מצוה אות מד) שֶׁהוּא יוֹתֵר מִצְוָה מִמַּה שֶּׁנּוֹהֲגִים לְהַדְלִיק בְּבוֹאָם לְבֵיתָם שֶׁהֵם יוֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ. עַד כָּאן. וּבְבֵית הַכְּנֶסֶת נוֹהֲגִים לְהַדְלִיק אֲפִלּוּ מִבְּעוֹד יוֹם דִּבְבֵית הַכְּנֶסֶת מִצְוָה הִיא לְעוֹלָם אֲפִלּוּ בַּיּוֹם. לְבוּשׁ (שם):

א (א׳) הַתְּבָלִין. וְהוּא הַדִּין כָּל הַנִּדּוֹכִין כְּגוֹן שׁוּם וְשַׁחֲלַיִם, וְהוּא הַדִּין כַּרְכּוֹם. בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומיהו לפי דרך זה) מַגִּיד מִשְׁנֶה (פ״ג הי״ב). אֲבָל הַיָּם שֶׁל שְׁלֹמֹה (פ״א סי׳ לט) וּבַ״ח (ס״א) וּמַהֲרִי״ל (מנהגים) אוֹסְרִים בְּכַרְכּוֹם וּפִלְפְּלִים שֶׁאֵין מְפִיגִין טַעְמָן, וְעַל

בֵּאוּר הֲלָכָה

רַק כְּשֶׁמְּכַוֶּנֶת כְּדֵי שֶׁעַל יְדֵי זֶה יִשְׁתַּבַּח הַתַּבְשִׁיל שֶׁמְּבַשֶּׁלֶת לְצֹרֶךְ יוֹם טוֹב, [א]אֲבָל לְצֹרֶךְ חֹל אָסוּר. כָּל זֶה מִתְבָּאֵר מִמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן תק״ז סָעִיף קָטָן י״ג וְכֵן כָּתַב הָאֵלִיָּה רַבָּה שָׁם (ס״ק יד):

* מִיהוּ אִם עָבְרָה וּבִשְּׁלָה וְכוּ׳. עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) שֶׁכָּתַב דַּאֲפִלּוּ יֵשׁ לוֹ תַּבְשִׁילִין אֲחֵרִים וְצִיֵּן עַל זֶה בֵּית יוֹסֵף (ד״ה וז״ל הרשב״א) וְרַשְׁבָּ״א (בתשובה ח״ה סי׳ ח) וְיָם שֶׁל שְׁלֹמֹה (פ״ב סי׳ טז). וְהִנֵּה בֶּאֱמֶת לֹא נִזְכָּר בְּכֻלָּם דִּין זֶה לְעִנְיַן הַעֲרָמָה רַק לְעִנְיַן מֵזִיד, וּסְבִירָא לֵיהּ לְהַמָּגֵן אַבְרָהָם דְּהוּא הַדִּין לְעִנְיַן הַעֲרָמָה זוֹ דְּקִלָּא מִשְּׁאָר הַעֲרָמוֹת מִפְּנֵי שֶׁאָכַל מִמֶּנָּה מִבְּעוֹד יוֹם. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסוֹף סִימָן תקכ״ז בַּבֵּאוּר הֲלָכָה דִּבּוּר הַמַּתְחִיל אִם, דְּגַם לְעִנְיַן מֵזִיד לֹא פָּשׁוּט כָּל כָּךְ לְהַתִּיר בְּיֵשׁ לוֹ תַּבְשִׁילִין אֲחֵרִים:

א * וְאֵין שׁוֹחֲקִין אֶת הַפִּלְפְּלִין וְכוּ׳ בָּרַחַיִם שֶׁלָּהֶם. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ט).

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הַנִּכֶּרֶת לַכֹּל כֵּיוָן שֶׁכְּבָר סָעֲדָה: (יג) מִיהוּ אִם עָבְרָה וּבִשְּׁלָה וְכוּ׳. יֵשׁ (כה) מִן הָאַחֲרוֹנִים שֶׁמְּפָרְשֵׁי דְּאַרִישׁ הַסָּעִיף קָאֵי דְּהַיְנוּ אִם עָבַר בְּמֵזִיד וּבִשֵּׁל מִיּוֹם טוֹב לַחֲבֵרוֹ, וְלֹא קָאֵי כְּלָל אַדְּסָמִיךְ לֵיהּ דְּמַיְרֵי בְּדִין הַעֲרָמָה דְּשָׁם (כו) אֶפְשָׁר דְּאַף בְּדִיעֲבַד אָסוּר דְּהַעֲרָמָה חֲמִירָא מִמֵּזִיד כְּדִלְקַמָּן בְּסִימָן תקכ״ז סָעִיף כ״ד. אֲבָל כַּמָּה (כז) אַחֲרוֹנִים כָּתְבוּ דְּאַדְּסָמִיךְ לֵיהּ קָאֵי דְּהַעֲרָמָה זוֹ קִלָּא לְהַתִּיר בְּדִיעֲבַד (כח) כֵּיוָן שֶׁעַל כָּל פָּנִים אָכַל מִמֶּנָּה קְצָת מִבְּעוֹד יוֹם: ב (יד) אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר וְהַמּוֹתָר מְכַוֵּן שֶׁיִּהְיֶה לְצֹרֶךְ הַלַּיְלָה אֲפִלּוּ הָכִי שָׁרִי דְּחַד טִרְחָא הוּא. וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּהַיְנוּ דַּוְקָא הֵיכִי דִּמְמַלֵּא פַּעַם אַחַת מֵהַדְּלִי וְלֹא פְּעָמִים רַבּוֹת עַל יְדֵי כֵּלִים:

(טו) אֶלָּא לְקִיתוֹן אֶחָד. וְגַם בָּזֶה (כט) צָרִיךְ לִזָּהֵר שֶׁלֹּא יֹאמַר בְּפֵרוּשׁ שֶׁהוּא רוֹצֶה הַמּוֹתָר לְצֹרֶךְ מָחָר, וּבְדִיעֲבַד אֵינוֹ נֶאֱסָר בְּכָךְ דְּמִכָּל מָקוֹם חַד טִרְחָא הָיָה: (טז) אָסוּר לְהוֹסִיף וְכוּ׳. דְּלֹא דָּמֵי לְבָשָׂר שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסָעִיף א׳ (סק״ה) דְּמֻתָּר אַף לְהוֹסִיף אַחַר כָּךְ, דְּהָתָם הַהוֹסָפָה מַשְׁבִּיחַ בְּהַתַּבְשִׁיל מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא אֵין הַמַּיִם מַשְׁבִּיחִין בְּכָךְ. וְאִם עוֹשֶׂה כֵּן (ל) כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּבָּקַע הַקְּדֵרָה שָׁרִי דַּהֲרֵי זֶה לְצֹרֶךְ יוֹם טוֹב:

א (א) דָּכִין אֶת הַתְּבָלִין וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אַף דִּטְחִינָה לְכֻלֵּי עָלְמָא אָסוּר בְּיוֹם טוֹב וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן תצ״ה סָעִיף ב׳ וּלְכַמָּה פּוֹסְקִים יֵשׁ בָּזֶה אִסּוּר תּוֹרָה אַף שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְצֹרֶךְ אֹכֶל נֶפֶשׁ בְּאוֹתוֹ יוֹם, מִכָּל מָקוֹם דִּיכַת תְּבָלִין מֻתָּר וְכָל שֶׁכֵּן (א׳) שׁוּם וּבָצָל וְשַׁחֲלַיִם וְכַדּוֹמֶה: (ב) כְּדַרְכָּן. בְּמָדוֹךְ וּבִמְדוֹכָה שֶׁכּוֹתְשִׁין בּוֹ בְּחֹל בְּלִי שׁוּם שִׁנּוּי: (ג) שֶׁאִם יָדוּךְ וְכוּ׳. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ (ג) יָדַע מֵאֶתְמוֹל שֶׁצָּרִיךְ לוֹ לְמָחָר גַּם כֵּן לֹא אָמְרִינַן דַּהֲוָה לֵיהּ לְהָכִין מֵאֶתְמוֹל, שֶׁאִם יָדוּךְ וְכוּ׳: (ד) יָפִיג טַעְמָן. (ג) וּפִלְפְּלִין וְחַרְדָּל בִּכְלַל תְּבָלִין הֵם, וְגַם כֵּן מְפִיגִין טַעְמָן כְּשֶׁשּׁוֹהִין הַרְבֵּה כְּתוּשִׁין: (ה) אֲבָל מֶלַח וְכוּ׳. כְּגוֹן (ד) מֶלַח גַּסָּה שֶׁצָּרִיךְ כְּתִישָׁה. וְנִתְבָּאֵר לְעֵיל סִימָן שכ״א סָעִיף ח׳ דְּאִסּוּר כְּתִישָׁה בְּמֶלַח אֵינוֹ אֶלָּא בְּמֶלַח יָם שֶׁהִיא גַּסָּה מִתְּחִלָּתָהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן מֶלַח (ה) שֶׁקּוֹרִין שְׁלִינִי״שׁ שֶׁנַּעֲשֶׂה דַּק מִתְּחִלָּתוֹ וְאַחַר כָּךְ נִתְבַּשֵּׁל וְעוֹשִׂין מִמֶּנּוּ פְּתִיתִין גְּדוֹלִים (ו) אֵין בּוֹ אִסּוּר כְּתִישָׁה מִן הַדִּין, וְרַק מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן (ז) יֵשׁ שֶׁמַּחְמִירִין בָּזֶה: (ו) אֵינוֹ נִדּוֹךְ וְכוּ׳. וְאִם מְעֹרָב הַמֶּלַח עִם הַתְּבָלִין (ח) דָּךְ כְּדַרְכּוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ, הוֹאִיל וְאֵינוֹ טוֹרֵחַ בָּהּ בִּפְנֵי עַצְמָהּ: (ז) וְכַיּוֹצֵא בָהּ. דְּהַיְנוּ (ט) שֶׁיָּדוּךְ בְּמָדוֹךְ שֶׁל עֵץ: (ח) שֶׁאִם שָׁחַק

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(כה) בְּאֵר הַגּוֹלָה (אות ה) וּפְרִי חָדָשׁ וְכֵן מוּכָח מֵהַגְּרָ״א: (כו) הַפְּרִי חָדָשׁ כָּתַב בְּהֶדְיָא דִּבְדֶרֶךְ הַעֲרָמָה אָסוּר: (כז) הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) וְטַ״ז (סק״ה) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ה) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (כח) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וּבֵית מֵאִיר וְשֻׁלְחָן עֲצֵי שִׁטִּים (שם) וְהַגְּרַ״ז (סי״א), [ב]דְּלֹא כְּאֵלִיָּה רַבָּה (שם) שֶׁרָצָה לְהָקֵל בָּזֶה אֲפִלּוּ אִם הָיָה רַק בְּדַעְתּוֹ לֶאֱכֹל וּלְבַסּוֹף אֵרַע שֶׁלֹּא אָכַל, וְעַיֵּן בְּבֵית מֵאִיר שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה בִּרְאָיוֹת נְכוֹחוֹת:

ב (כט) פְּרִי חָדָשׁ: (ל) אַחֲרוֹנִים:

א (א׳) דְּבָזֶה לְכֻלֵּי עָלְמָא שָׁרִי וְכִדְכָתַב הָרֹא״שׁ (פ״א סי׳ כא) בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי (פ״א ה״ט) עַיֵּן שָׁם: (ג) גְּמָרָא (יד.) וּפוֹסְקִים: (ג) כֵּן הוּא דַּעַת כָּל הַפּוֹסְקִים דְּדַוְקָא בְּרֵחַיִם אָסוּר, הֲלֹא הֵמָּה הָרִי״ף (שבת נח:) וְהָרַמְבַּ״ם (פ״ג הי״ב) וְהָרַמְבַּ״ן (מלחמות שם) וְהָרַשְׁבָּ״א (יד. ד״ה מתני׳ וב״ה, עבוה״ק ש״א סי׳ ז) וְהַמְּאִירִי (שם ד״ה ונמצא) וְהָרַ״ן (ד״ה ומדמסקינן) וְהַתּוֹסָפוֹת (שם ד״ה ב״ה) וְהָרֹא״שׁ (שם) וְהָרַבֵּנוּ יְרוֹחָם (נ״ד ח״ב) וְהָעִטּוּר (ח״ב דף קמה:) וְהַשִּׁבֳּלֵי לֶקֶט (סי׳ רנו), וּמוּבָא שָׁם בַּהַגָּ״הּ שֶׁכֵּן דַּעַת רַבֵּנוּ יְשַׁעְיָה. וְכֵן מָצָאתִי בְּאוֹר זָרוּעַ בְּהִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן ס׳ שֶׁכָּתַב כֵּן בְּשֵׁם רַבֵּנוּ תָּם וְרִ״י וְתוֹסְפוֹת רִיבָ״א, וּמְסַיֵּם שֶׁכֵּן כָּתְבוּ הַצָּרְפָתִים וְכֵן עַמָּא דָּבַר לִשְׁחֹק פִּלְפְּלִין בְּיוֹם טוֹב כִּשְׁאָר כָּל הַתְּבָלִין בִּמְדוֹכוֹת וְנוֹהֲגִין הֶתֵּר גָּמוּר. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּתְמִיָּה לִי עַל הָאַחֲרוֹנִים שֶׁהֵבִיאוּ דֵּעָה שְׁנִיָּה שֶׁלְּגַבֵּי הָנֵי הוּא דַּעַת יְחִידָאָה, וְשֶׁלֹּא בְּרֵחַיִם הוּא בְּוַדַּאי מִלְּתָא דְּרַבָּנָן וּמְפֹרָשׁ בַּתּוֹסָפְתָּא (פ״א הי״ב) כְּוָתַיְיהוּ. וְעַל כֵּן לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי מִצַּד הַדִּין אֵין לְהַחְמִיר, וְכֵן כָּתַב הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״א) לְהָקֵל. [רַק מִצַּד הַמִּנְהָג כְּמוֹ בִּשְׁאָר תְּבָלִין כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמָ״א לְבַסּוֹף, וּבִפְרָט הֵיכָא שֶׁיָּדַע מֵאֶתְמוֹל שֶׁיִּצְטָרֵךְ לָהֶם בְּוַדַּאי יֵשׁ לְהַחְמִיר כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ שָׁם (ס״ק יא)]: (ד) רַשִׁ״י (יד. ד״ה מדוך). וּמְסַיֵּם עַל זֶה הַמְּאִירִי (בית הבחירה שם ד״ה וגדולי) אֲבָל בִּמְקוֹמוֹת שֶׁהַמֶּלַח שֶׁלָּהֶן אֵינוֹ גַּסָּה וְאֶפְשָׁר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּלִי כְּתִישָׁה לֹא, וְכַוָּנָתוֹ הוּא לְעִנְיַן מֶלַח שְׁלִינִי״שׁ הַנַּ״ל: (ה) תּוֹסָפוֹת בֵּיצָה י״ד (ע״א ד״ה ב״ה) וְכָל בּוֹ הִלְכוֹת שַׁבָּת (סי׳ לא). וְכָתוּב בְּהַגָּהוֹת חָכְמַת מָנוֹחַ (יד. ד״ה תוד״ה ב״ה) דְּאֶפְשָׁר הוּא אוֹתוֹ הַמִּין הַנִּקְרָא מֵאלְפִי״ן זַאלְ״ץ הַמֻּרְגָּל בְּאֶרֶץ רוּסְיָא שֶׁהוּא מֶלַח הַמִּתְבַּשֵּׁל מִן מֵי מַעְיָנוֹת הַמְּלוּחִין וְשׁוֹפְכִין אוֹתָם בִּדְפוּסִין וּמִתְקָרֵשׁ וּמִתְחַבֵּר וְהַחִבּוּר רַךְ הוּא וְנִדּוֹךְ בְּקַל וְאֵינוֹ קָשֶׁה כְּגַרְעִינֵי מֶלַח שֶׁל יָם הַנַּעֲשִׂים בִּידֵי שָׁמַיִם. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: (ו) דְּאֵין טוֹחֵן אַחַר טוֹחֵן: (ז) עוֹלַת שַׁבָּת שָׁם (סי׳ שכא סק״ט) דְּדַוְקָא לַחְתֹּךְ בְּסַכִּין דַּק דַּק מֻתָּר וְלֹא לִכְתֹּשׁ בְּמַכְתֶּשֶׁת וּמֵחֲמַת חֻמְרָא בְּעָלְמָא דְּמַרְאִית עַיִן וְלֹא מִשּׁוּם אִסּוּר טְחִינָה עַיֵּן שָׁם. [וְגַם זֶה אֵינוֹ בָּרוּר כְּלָל דְּדִיֵּק שָׁם זֶה מִלְּשׁוֹן הַכָּלְבּוֹ (שם) שֶׁכָּתַב דְּמֻתָּר לַחְתֹּךְ וְלֹא כָּתַב דְּמֻתָּר לִכְתֹּשׁ, וְאֵין זֶה דִּיּוּק דְּאֶפְשָׁר דְּאֵין רְגִילִין לְכָתְשׁוֹ מִשּׁוּם רַכּוּתוֹ רַק לְחָתְכוֹ וּבְחִתּוּךְ גּוּפָא גַּם כֵּן חַיָּב בְּעָלְמָא מִשּׁוּם טוֹחֵן וְכַמְבֹאָר בְּסִימָן שכ״א (סי״ב) הַנַּ״ל וְאִם כֵּן הַיְנוּ חוֹתֵךְ הַיְנוּ כּוֹתֵשׁ, וְכֵן מְפֹרָשׁ בְּפִסְקֵי תּוֹסָפוֹת בֵּיצָה י״ד (אות מד) דְּמֶלַח שְׁלִינִי״שׁ אֵין צָרִיךְ שִׁנּוּי. וְרָאִיתִי בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ב) שֶׁרָצָה לְפָרֵשׁ פֵּרוּשׁ אַחַר בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָפוֹת וְהוּא מְגֻמְגָּם וּמִתּוֹךְ זֶה רָצָה לְהַחְמִיר בִּמְדוֹכָה שֶׁל אֶבֶן וְלֹא נְהִירָא, וְגַם הוּא נִזְכָּר מִפִּסְקֵי הַתּוֹסָפוֹת שֶׁלֹּא מַשְׁמַע כִּדְבָרָיו עַיֵּן שָׁם]. וְאֶפְשָׁר דִּבְיוֹם טוֹב אֵין לְהַחְמִיר אֲפִלּוּ לְדִידֵיהּ, דּוּמְיָא דִּמְקִלִּינַן לְעִנְיַן שְׁחִיקַת פִּלְפְּלִין בִּמְדוֹכָה דִּבְשַׁבָּת אָסוּר וּבְיוֹם טוֹב שָׁרִי: (ס) כֵּן הוּא דַּעַת הָרַמְבַּ״ן בַּמִּלְחָמוֹת (שם), וְכֵן כָּתַב הָרַשְׁבָּ״א בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (שם) וְהַמְּאִירִי בְּחִדּוּשָׁיו (שם), וְכֵן כָּתַב אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ה) דְּלֹא כְּרַשַׁ״ל (ים של שלמה פ״א סי׳ לט): (ט) גְּמָרָא (שם):

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו״ע הרב (ס״ה) כתב שמותר גם אם כוונתו במה שמוסיף במלאכה לצורך חול, כיון שהתבשיל יותר משתבח ומיתקן כשיש בשר הרבה בקדרה נמצא שכל המלאכה היא לצורך יו״ט, אבל אסור לומר בפה בשעת בישול שהמותר יהיה לצורך החול אלא יבשל בסתם. **ב]** ובשו״ע הרב (סי״א) חילק שאם בישל קודם אכילה בהערמת אכילת כזית מותר התבשיל אף אם לא טעם בסוף כיון שכוונתו היתה לטעום, אבל כשבישל אחר אכילה ע״מ לטעום ולא טעם קנסוהו חכמים.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

בָּרֵיחַיִם שֶׁלָּהֶם (ט) מִשּׁוּם דְּהָוֵי כְּעֻבְדִּין דְּחֹל, (י) (אֶלָּא) דָּךְ אוֹתָם בִּמְדוֹכָה כְּכָל הַתְּבָלִין. הַגָּהּ: (יא) וּמִיהוּ נוֹהֲגִין (ג) לְשַׁנּוֹת קְצָת בְּדִיכַת תְּבָלִין (הגהות מיימוני (דפוס קושטא) פרק ג׳ (הי״ב) בשם (סמ״ג) [סמ״ק] (סי׳ קנ״ד הגה״ה א)), וְכֵן רָאוּי לְהוֹרוֹת: ב הַמֻּתָּר לְהוֹלִיךְ תְּבָלִין (יב) וּמָדוֹךְ אֵצֶל מְדוֹכָה, אוֹ מְדוֹכָה אֶצְלָם, (יג) [1]אֲפִלּוּ דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה אֶפְשָׁר לְהוֹלִיכָם מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב: ג (יד) * [2]אֵין כּוֹתְשִׁין הָרִיפוֹת בְּמַכְתֶּשֶׁת גְּדוֹלָה, אֲבָל כּוֹתְשִׁין בְּמַכְתֶּשֶׁת קְטַנָּה (טו) שֶׁזֶּה הוּא הַשִּׁנּוּי שֶׁלָּהּ. (טז) וּבְאֶרֶץ

ה (מִשְׁנָה) [בְּרַיְיתָא] שָׁם י״א (ע״א) וּכְבֵית הִלֵּל. ו בֵּית יוֹסֵף (ד״ה מותר להוליך) כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַ״ן (ה. ד״ה גרסינן) בְּדִין הוֹלָכַת הַסַּכִּין. ז בְּרַיְיתָא וּגְמָרָא שָׁם י״ד (שם).

בְּאֵר הֵיטֵב

יְדֵי שִׁנּוּי שָׁרִי. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א). [וּבְסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (סק״א) הִסְכִּים לְהַתִּיר כְּדַעַת הַלְּבוּשׁ, עַיֵּן שָׁם]: (ג) לְשַׁנּוֹת. שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ יִהְיֶה זָכוּר שֶׁאָסוּר לָדוּךְ יוֹתֵר מִמַּה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

הַמֶּלַח וְכוּ׳. וְיֵשׁ פּוֹסְקִים (י) שֶׁכָּתְבוּ דְּהוּא הַדִּין בְּמִינֵי תְּבָלִין שֶׁאֵין מְפִיגִין טַעַם כְּגוֹן כַּרְכֹּם שֶׁקּוֹרִין זַאפְרֶע״ן דְּיָדוּעַ שֶׁאֵינוֹ מֵפִיג טַעַם, וּבִפְרָט (יא) הֵיכָא שֶׁיָּדַע מֵאֶתְמוֹל שֶׁיִּהְיֶה צָרִיךְ לוֹ לְמָחָר כַּרְכֹּם לִקְדֵרָתוֹ שֶׁאָסוּר לוֹ לִכְתֹּשׁ בְּלִי שִׁנּוּי, וְיֵשׁ לְהַחְמִיר וְלָחֹשׁ לִסְבָרָא זוֹ: (ט) מִשּׁוּם דְּהָוֵי כְּעֻבְדִּין דְּחֹל. (יב) טְפֵי. וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ (יג) מִשּׁוּם דְּהָוֵי עַל יְדֵי זֶה טוֹחֵן גָּמוּר דְּאָסוּר בְּיוֹם טוֹב לְכֻלֵּי עָלְמָא וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן תצ״ה (ס״ב), (יד) וַאֲפִלּוּ רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת שִׁנּוּי כְּגוֹן לִטְחֹן חֲדָא חֲדָא וּכְהַאי גַּוְנָא נַמִּי אָסוּר בְּרֵחַיִם. וְהוּא הַדִּין לִטְחֹן קַאוֶו״י בָּרֵחַיִם שֶׁלָּהֶן נַמִּי אָסוּר אֶלָּא יִכְתֹּשׁ בְּמַכְתֶּשֶׁת. וְעַיֵּן בֵּאוּר הֲלָכָה (ד״ה ואין שוחקין): (י) אֶלָּא דָּךְ אוֹתָם וְכוּ׳. מִיהוּ צָרִיךְ לִזָּהֵר שֶׁלֹּא יָדוּךְ אוֹתָם אֶלָּא מַה שֶּׁצָּרִיךְ לְיוֹם זֶה, (טו) וַאֲפִלּוּ לְהָכִין לְיוֹם טוֹב שֵׁנִי נַמִּי אָסוּר: (יא) וּמִיהוּ נוֹהֲגִין וְכוּ׳. הַטַּעַם (טז) מִשּׁוּם דְּיֵשׁ פּוֹסְקִין הַמַּחְמִירִין וְאוֹמְרִים דְּגַם בִּתְבָלִין הַמְפִיגִין טַעַם אֵין מֻתָּר לְדוּכָן בְּיוֹם טוֹב כְּדַרְכָּן אֶלָּא אִם כֵּן לֹא יָדַע מֵאֶתְמוֹל שֶׁיִּצְטָרֵךְ לָהֶם בְּיוֹם טוֹב וְחוֹשְׁשִׁין אָנוּ לְדִבְרֵיהֶם לְכַתְּחִלָּה. (יז) מִיהוּ גַּם הֵם לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בִּתְבָלִין, אֲבָל בְּשׁוּם וּבָצָל וְשַׁחֲלַיִם לְכֻלֵּי עָלְמָא אֵין לוֹ לְדוּכָם מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב אֲפִלּוּ יָדַע שֶׁיִּצְטָרֵךְ לָהֶם לְמָחָר, שֶׁמְּפִיגִין טַעְמָם לְגַמְרֵי וּמִתְקַלְקְלִים. וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ (יח) דִּלְפִי הַמִּנְהָג אֵין חִלּוּק בֵּין יָדַע מֵאֶתְמוֹל לְלֹא יָדַע וּבְכָל גַּוְנֵי אֵין נוֹהֲגִים לָדוּךְ בְּיוֹם טוֹב אֶלָּא אִם כֵּן עַל יְדֵי אֵיזֶה שִׁנּוּי, שֶׁמִּתּוֹךְ כָּךְ יִהְיוּ הָעָם זְכוּרִים שֶׁאָסוּר לָדוּךְ רַק מַה שֶּׁצָּרִיךְ לְאוֹתוֹ הַיּוֹם: ב (יב) וּמָדוֹךְ אֵצֶל מְדוֹכָה. מָדוֹךְ הַיְינוּ הַבֻּכְנָא שֶׁמַּכִּין בּוֹ בְּתוֹךְ הַמְּדוֹכָה: (יג) אֲפִלּוּ דֶּרֶךְ רְשׁוּת הָרַבִּים. וְלֹא חָיְשִׁינַן דִּלְמָא מִמְלַךְ וְלֹא יָדוּךְ וְנִמְצָא שֶׁהוֹצִיא שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ וּכְדִלְעֵיל סִימָן תצ״ח סָעִיף ב׳ עַיֵּן שָׁם: ג (יד) אֵין כּוֹתְשִׁין הָרִיפוֹת וְכוּ׳. שֶׁזֶּהוּ כְּמוֹ טְחִינָה גְּמוּרָה שֶׁאָסוּר בְּיוֹם טוֹב (יט) וּכְמוֹ פִּלְפְּלִין בָּרֵחַיִם שֶׁלָּהֶם. וְאִם כִּתֵּשׁ מַשְׁמַע בַּגְּמָרָא (יד:) (כ) שֶׁאָסוּר לֶאֱכֹל מִזֶּה: (טו) שֶׁזֶּה הַשִּׁנּוּי שֶׁלָּהּ. דִּבְחֹל אֵין דֶּרֶךְ לִכְתֹּשׁ בִּקְטַנָּה (כא) מִפְּנֵי שֶׁאֵין נִכְתָּשׁ דַּק הֵיטֵב: (טז) וּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְכוּ׳. א]כַּמָּה פֵּרוּשִׁים יֵשׁ בָּזֶה. (כג) יֵשׁ מְפָרְשִׁים דְּאָסְרוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִשּׁוּם דְּהָיוּ רְגִילִים לְהַחֲזִיק עֲבָדִים וּמְזַלְזְלֵי בָּזֶה, שֶׁעוֹשִׂין כְּדַרְכָּן בַּחֹל וְאוֹמְרִים בִּקְטַנָּה עָשִׂינוּ, (כג) לְפִיכָךְ אָסְרוּ חֲכָמִים לְגַמְרֵי. וְאִם כֵּן לְדִינָא בִּזְמַנֵּנוּ תָּלוּי בָּזֶה, (כד) הֵיכִי שֶׁמַּחֲזִיקִים עֲבָדִים כְּנַעֲנִים אָסוּר בְּכָל גַּוְנֵי. וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ (כה) דִּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָיוּ הַחִטִּים מְשֻׁבָּחִים שֶׁאֵין מִתְקַלְקְלִים וְלֹא נִשְׁתַּנֶּה מַרְאִיתָם אִם יִכְתְּשֵׁם מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, (כו) וּלְפִיכָךְ לֹא הִתִּירוּ לָהֶם חֲכָמִים לִכְתֹּשׁ בְּיוֹם טוֹב. וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין בְּכָל מָקוֹם וּמָקוֹם (כז) שֶׁהַחִטִּים טוֹבִים וְאֵינָם נִפְגָּמִים אִם יִהְיוּ נִדּוֹכִים מִלִּפְנֵי יוֹם טוֹב, אָסוּר. וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ (כח) דִּבְבָבֶל הָיוּ רְגִילִים לֶאֱכֹל תָּדִיר דַּיְסָא וּמִתּוֹךְ

בֵּאוּר הֲלָכָה

וְהִנֵּה טַעַם שֶׁל הַמְחַבֵּר כְּתָבוֹ הָרַשְׁבָּ״א בְּחִדּוּשָׁיו בֵּיצָה י״ד (ע״א ד״ה ירושלמי), אֲבָל בְּחִדּוּשָׁיו לְשַׁבָּת דַּף קמ״א (ע״א ד״ה הני פלפלי) כָּתַב דְּהָוֵי טוֹחֵן וּדְבָרָיו נוֹבְעִין שָׁם מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ״ן בְּחִדּוּשָׁיו (ד״ה הא דאמרינן) וְכֵן כָּתַב שָׁם הָרִיטְבָּ״א (ד״ה אמר רב הונא). וּבַעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (בית מועד ש״א סי׳ ז) כָּתַב עוֹד יוֹתֵר שֶׁזּוֹ הִיא טְחִינָה גְּמוּרָה, וְכֵן כָּתַב (הַטַּ״ז) [הָאוֹר זָרוּעַ] (ח״ב סי׳ שנא) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ תָּם דְּהָוֵי כְּטוֹחֵן חִטִּין, וּכְבָר נִזְכַּר מִזֶּה בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ד). וְאִם כֵּן אֶפְשָׁר דִּלְפִי זֶה לְהָרַשְׁבָּ״א (עבוה״ק בית מועד ש״א סי׳ א) שֶׁנּוֹטֶה לוֹמַר דְּכָל מְלָאכוֹת שֶׁקֹּדֶם לִישָׁה הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא, גַּם בָּזֶה הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא. וּמָצָאתִי לְהָרַשְׁבָּ״א בְּחִדּוּשָׁיו פֶּרֶק הַמַּצְנִיעַ דַּף צ״ה (ע״א ד״ה ומיהו) שֶׁכָּתַב לְהָא דִּירוּשַׁלְמִי (פ״א ה״י) אֵין בּוֹרְרִין וְלֹא טוֹחֲנִין וְכוּ׳, וּפָרִיךְ עֲלַהּ וְהָא תָּנֵי שֶׁל בֵּית רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיוּ שׁוֹחֲקִין פִּלְפְּלִין בָּרֵחַיִם שֶׁלָּהֶם וְכוּ׳, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בּוּן לֹא הֻתְּרָה טְחִינָה כְּדַרְכָּהּ, וּפֵרֵשׁ הָרַשְׁבָּ״א שֶׁאֵין שְׁחִיקַת פִּלְפְּלִין בָּרֵחַיִם שֶׁלָּהֶם לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל טְחִינָה כְּדַרְכָּהּ, עַד כָּאן. וּמַשְׁמַע מִזֶּה דִּלְרַבָּנָן דִּפְלִיגִי עַל זֶה בְּשִׁלְהֵי פֶּרֶק ב׳ דְּבֵיצָה (כג.) לְדִידְהוּ הוּא טְחִינָה גְּמוּרָה. וְכֵן מָצָאתִי לְהַחַיֵּי אָדָם (כלל פג ס״א) שֶׁכָּתַב דִּלְהָרַשְׁבָּ״א הוּא מִדְּאוֹרַיְיתָא. וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין לְטוֹחֵן קָאוֶו״י בָּרֵחַיִם שֶׁלָּהֶם שֶׁאִסּוּר גָּמוּר הוּא וְאַף אִם יָפִיג טַעַם קְצָת כְּשֶׁיִּכְתֹּשׁ בְּמַכְתֶּשֶׁת גַּם כֵּן לֹא מְהַנֵּי דְּעַל כָּל פָּנִים קֹדֶם לִישָׁה לֹא הֻתַּר מְלָאכָה. אֶלָּא דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בָּזֶה וְלוֹמַר דְּעַל כָּרְחֲךָ גַּם לְהָרַשְׁבָּ״א שֶׁאִסּוּר תּוֹרָה הוּא מִכָּל מָקוֹם נִמְסַר הַדָּבָר לִידֵי חֲכָמִים וְהֵם לֹא אָסְרוּ רַק בִּמְלָאכָה שֶׁדֶּרֶךְ לַעֲשׂוֹתָהּ הַרְבֵּה בְּפַעַם אַחַת לְיָמִים רַבִּים, דְּאִם לֹא כֵן מַאי נָפְקָא מִנַּהּ בֵּין מַכְתֶּשֶׁת לְרֵחַיִם הֲלֹא גַּם כּוֹתֵשׁ בְּמַכְתֶּשֶׁת חַיָּב בְּשַׁבָּת מִשּׁוּם טוֹחֵן כַּמְבֹאָר בָּרַמְבַּ״ם פֶּרֶק ח׳ דִּין ט״ו עַיֵּן שָׁם וְרַק מִשּׁוּם דִּבְמַכְתֶּשֶׁת דֶּרֶךְ לִכְתֹּשׁ רַק לְיוֹמָא, וְכֵן כָּתַב הָרַשְׁבָּ״א לְהָדְיָא בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (שם) דְּאָסְרָה תּוֹרָה לְהָנֵי מִשּׁוּם שֶׁנַּעֲשָׂה לְיָמִים הַרְבֵּה, וְאִם כֵּן אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּגַם בְּרֵחַיִם שֶׁאָסְרוּ הַיְינוּ דַּוְקָא בִּכְגוֹן פִּלְפְּלִין אוֹ חַרְדָּל שֶׁמִּפְּנֵי מְרִירוּתָם בִּטְחִינַת פַּעַם אַחַת בְּרֵחַיִם מַסְפִּיק לְיָמִים הַרְבֵּה, וְכֵן כָּתַב בָּרִיבַ״ש סִימָן קפ״ד דְּפִלְפְּלִין וְחַרְדָּל אָסוּר בְּרֵחַיִם מִשּׁוּם דְּדֶרֶךְ לִטְחֹן לְיָמִים רַבִּים, אֲבָל בִּטְחִינַת קָאוֶו״י אִם הָרֵחַיִם קָטָן כַּנָּהוּג אֵצֶל בַּעֲלֵי בָּתִּים בְּבֵיתָם יָדוּעַ שֶׁאֵין נִכְנָס קָאוֶו״י לְתוֹךְ הַמַּטְחֵן רַק בִּכְדֵי שִׁעוּר לְפַעַם אַחַת אוֹ לִשְׁתֵּי פְּעָמִים אֶפְשָׁר דְּבָזֶה לֹא גָּזְרוּ חֲכָמִים, וְכֵן הֵבִיא בֶּאֱמֶת בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ג) וְכֵן כָּתַב בְּבִגְדֵי יֶשַׁע. וּבְחַיֵּי אָדָם (ס״ב) כָּתַב דְּעַל כָּל פָּנִים עַל יְדֵי עַכּוּ״ם מֻתָּר אֲפִלּוּ בְּרֵחַיִם רַק שֶׁעַכּוּ״ם יִטְחֹן בְּשִׁנּוּי קְצָת, וְכָתַב דְּאִם נוֹטֵל הַתֵּבָה הַקְּטַנָּה שֶׁמְּקַבֶּלֶת הַקָּאוֶו״ע מֵהַטְּחִינָה נִקְרָא שִׁנּוּי: ג * אֵין כּוֹתְשִׁין הָרִיפוֹת. בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לֹא נִזְכַּר אֶלָּא לְעִנְיַן הָרִיפוֹת אֲבָל

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(י) אַף שָׁרֹב הָרִאשׁוֹנִים לֹא הֶעְתִּיקוּ רַק מֶלַח מִכָּל מָקוֹם מֵאַחַר שֶׁהָרִי״ף תָּמַךְ יְתֵדוֹתָיו עַל הַבַּהַ״ג וַהֲלָכוֹת פְּסוּקוֹת וּבַבַּהַ״ג הֵבִיא גַּם מוֹרִיקָא בַּהֲדֵי מֶלַח וּכְמוֹ שֶׁהֵעִיר הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״א), וְכֵן בַּהֲלָכוֹת פְּסוּקוֹת שֶׁנִּדְפַּס כָּעֵת מִכְּתַב יָד גַּם כֵּן מוּבָא לְהָדְיָא מוֹרִיקָא, אִם כֵּן אֶפְשָׁר דְּגַם הָרִי״ף הָכִי סְבִירָא לֵיהּ. וְגַם הָרַמְבַּ״ם שֶׁלֹּא הֵבִיא רַק מֶלַח מִכָּל מָקוֹם הֲלֹא הֵבִיא הַטַּעַם דַּהֲפָגַת טַעַם וְאִם כֵּן אֶפְשָׁר דְּהוּא הַדִּין מוֹרִיקָא וּכְמוֹ שֶׁמְּבֹאָר בַּשַּׁ״ס בְּרֹאשׁ הַסּוּגְיָא (שם) לְפִי טַעַם זֶה, וְכֵן הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״א) הֶעְתִּיק בְּשֵׁם כַּמָּה אַחֲרוֹנִים לְהַחְמִיר בָּזֶה: (יא) דְּבָזֶה לְבַד יֵשׁ דַּעַת כַּמָּה פּוֹסְקִים דְּנָקְטוּ לְעִקָּר כְּרֹאשׁ הַסּוּגְיָא וּלְדִידְהוּ אֲפִלּוּ בְּכָל תְּבָלִין צָרִיךְ לְהַחְמִיר הֵיכָא דְּיָדַע מֵאֶתְמוֹל, וְעַל כָּל פָּנִים בָּזֶה בְּוַדַּאי אֵין כְּדַאי לְהָקֵל דְּאִיכָּא תַּרְתֵּי לִגְרִיעוּתָא וְכֵן הִסְכִּים בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ה): (יב) רַשְׁבָּ״א בְּחִדּוּשָׁיו לְבֵיצָה י״ד (ע״א ד״ה ירושלמי), וְכֵן כָּתַב הָרַ״ן רֵישׁ פֶּרֶק אֵין צָדִין (יב: ד״ה אין צדין): (יג) רַשְׁבָּ״א בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (שם), וְכֵן כָּתַב הָאוֹר זָרוּעַ (ח״ב סי׳ שנא) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ תָּם דְּהָוֵי כְּטוֹחֵן חִטִּין: (יד) פּוֹסְקִים. וְעַיֵּן לְשׁוֹן הַמְּאִירִי שִׁלְהֵי פֶּרֶק ב׳ דְּבֵיצָה (כג. ד״ה ושוחקין): (טו) כְּדִלְעֵיל סִימָן תק״ג: (טז) הַגְּרָ״א: (יז) רא״ש (שם) וְטוּר וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים: (יח) אַחֲרוֹנִים. וְעַיֵּן בֵּאוּר הַגְּרָ״א. וּלְפִי זֶה אֶפְשָׁר דַּאֲפִלּוּ בְּשׁוּם צָרִיךְ שִׁנּוּי, אָמְנָם אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר שֶׁכָּתַב שֶׁאַף אַחַר הַמִּנְהָג אֵין לְהַחְמִיר בְּשׁוּם וְאֵין צָרִיךְ שִׁנּוּי: ג (יט) וְגַם הָכָא אֶפְשָׁר דְּאָסוּר אַף בְּשִׁנּוּי דְּהַטָּיָה כִּדְהָתָם. וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ח) הֵבִיא בְּשֵׁם בַּהַ״ג גִּרְסָא אַחֶרֶת בַּשַּׁ״ס (שם) וּלְפִי גִּרְסָא זוֹ הֵיכִי שֶׁמַּטָּה הַמַּכְתֶּשֶׁת עַל צִדָּהּ שַׁפִּיר דָּמֵי וּכְמוֹ גַּבֵּי מֶלַח. אָכֵן כָּתַב דְּמִשְּׁאָר רִאשׁוֹנִים לֹא מַשְׁמַע כְּגִרְסָא זוֹ וּבְלָאו הָכִי הַלָּשׁוֹן שָׁם בַּבַּהַ״ג מְגֻמְגָּם, וְאֶפְשָׁר טָעוּת סוֹפֵר הוּא וְנִשְׁתַּרְבֵּב שָׁם הַגִּרְסָא מִמֵּימְרָא שֶׁלְּפָנֶיהָ גַּבֵּי תְּבָלִין, וְצָרִיךְ עִיּוּן: (כ) עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ה) וְאֵלִיָּה רַבָּה (שם) וּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל שֶׁשָּׁקְלוּ וְטָרוּ בָּזֶה. מִיהוּ מָצָאתִי לְרַבֵּנוּ יְרוֹחָם (שם) שֶׁהֶעְתִּיק הָא דְּשַׁ״ס וְכָתַב אָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲבָדִים וְכוּ׳ שֶׁרְגִילִים לַעֲשׂוֹת בִּגְדוֹלָה וְכוּ׳ אוֹ שֶׁהוּא כָּתוּשׁ כָּל כָּךְ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת כֵּן בִּקְטַנָּה, אָסוּר לֶאֱכֹל הֵימֶנּוּ: (כא) גְּמָרָא (שם) גַּבֵּי הָא דְּרַב פַּפִּי: (כג) פֵּרוּשׁ רַשִׁ״י (יד: ד״ה הא להו). וּמִלְּשׁוֹן רַשִׁ״י מַשְׁמַע דִּסְתָם עֲבָדִים כֵּן הוּא וְלֹא בָּעִינַן פְּרוּצִים דַּוְקָא, וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים הֶעְתִּיקוּ עֲבָדִים פְּרוּצִים, עַיֵּן בֵּית יוֹסֵף (ד״ה אין כותשין) וְרַבֵּנוּ יְרוֹחָם (שם) וַעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (שם). מִיהוּ בִּמְשָׁרְתִים יִשְׂרְאֵלִים בְּוַדַּאי לֹא חָשְׁדִינַן וְכֵן מַשְׁמַע בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת בְּסוּגְיָא זוֹ (יד: ד״ה שאני) עַיֵּן שָׁם: (כג) וּפָשׁוּט דַּאֲפִלּוּ יִרְצֶה בְּעַצְמוֹ לִכְתֹּשׁ גַּם כֵּן אָסוּר וְלֹא חִלְּקוּ בָּזֶה: (כד) וְכֵן כָּתַב בְּיָם שֶׁל שְׁלֹמֹה (פ״א סי׳ מא) דִּכְהַיּוֹם בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין מַחֲזִיקִין עֲבָדִים שָׁרִי: (כה) רַמְבַּ״ם (פ״ג הי״ג): (כו) וְאַף דִּלְגַבֵּי מֶלַח גַּם כֵּן לֹא נִפְגָּם כְּלָל אִם הָיָה נִדָּךְ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב וַאֲפִלּוּ הָכִי הִתִּירוּ עַל יְדֵי שִׁנּוּי וְהָכָא אֲסָרוּהוּ אֲפִלּוּ בִּקְטַנָּה דְּהָוֵי וַדַּאי שִׁנּוּי, צָרִיךְ לוֹמַר דְּדִיכַת דַּיְיסָא הָוֵי טְפֵי עֲבָדָא דְּחֹל, וְכֵן מִשּׁוּם זֶה גַּם כֵּן הֶחְמִירוּ בְּבָבֶל לְהַצְרִיכוֹ שִׁנּוּי דִּקְטַנָּה אַף דְּמִפְגַּם וְלֹא כְּמוֹ בִּתְבָלִין דְּהֵקֵלּוּ בְּלִי שִׁנּוּי מִשּׁוּם דְּמִפְגַּם וְכַנַּ״ל: (כז) עַיֵּן רַדְבַּ״ז בִּלְשׁוֹנוֹת הָרַמְבַּ״ם (ח״ה) סִימָן ק״נ: (כח) הָרַאֲבַ״ד (שם) וְהָרַשְׁבָּ״א בַּעֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ (שם):

ליקוטי דברי הרב: א] בשו״ע הרב (שם) הביא רק פירוש הראב״ד והרשב״א שהחילוק בין בני בבל לבני ארץ ישראל וכיוצא בהם, זהו אם רגילים בדייסא כל השנה שבכה״ג מכתשת קטנה הוי שינוי, אבל במקומות שאין רגילים בזה וכל השנה די להם במכתשת קטנה, אין הכתישה בקטנה שינוי להם ואסור.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah